

Comunitat Autònoma / Departament / Estat	CATALUNYA
Municipi	SALDES
Edifici	Parròquia de Sant Andreu de l'Espà
Direcció	
Localització	Sala de les campanes
Nom	Campana gòtica
Mesures (cm)	Diàmetre (en cm) 43 Vora 33 Altura del bronze Pes Pes aproximat (en quilos)46 kg
Fonedor	
Any fosa	1524

Descripció	Se situem davant una magnífica campana gòtica, fosa el 1524 per un autor d'identitat incerta, que potser, deixà la marca del seu pas per l'Espà en la campaneta que segellà a l'inici de la inscripció. Una forma de signatura relativament estesa entre els fonedors de l'època, que difícilment permet accedir al coneixement de les persones que hi ha darrere de l'existència d'aquestes campanes, si no és amb l'ajuda addicional de la documentació d'arxiu. En qualsevol cas, la campana compta al terç amb un breu text, inscrit en una cuidada minúscula gòtica, decorada amb motius geomètrics i vegetals, habituals en l'obra dels fonedors dels segles XV i el XVI. La inscripció podem dividir-la en dos parts ben diferenciades, tant en la manera de presentar-se sobre la superfície de la campana com en el seu contingut: el text s'enceta amb el fragment inicial de la salutació angèlica, "ave maria" (Lc 1, 26), inclòs en un sol motlle, no amb una successió caràcters independents. Sabem que els fonedors, ambulants fins a les últimes dècades del segle XIX, viatjaven carregats de les imatges que inclourien en les campanes, els caràcters per a inscriure els textos que els comitents demanaven, algun motiu ornamental i, a més, amb motlles amb inscripcions prefabricades, ajustades als gustos de l'època. A continuació, ara amb una successió de caràcters autònoms, el fonedor va inscriure: "anoa nativitate dni m d xx iiii". Un text amb alguns errors ortogràfics i en la separació de les paraules -prova d'un coneixement limitat del llatí-, que correctament s'hauria escrit: "anno ad Nativitate Domini mdxxiiii", és a dir, "any de la Nativitat del Senyor 1524". Un dels elements més interessants de la campana és la seva creu, inusualment situada a un lateral de la peça i no en l'eix marcat per les anses, potser com a conseqüència d'un descuit del fonedor; o, en un plànol interpretatiu més profund -com arriscat-, fruit de la intenció de la comunitat de l'Espà de protegir amb ella una àrea determinada del terme. Per aleshores, les creus de gran format tenien una trajectòria limitada als campanars; de fet, la seua difusió definitiva a la Corona d'Aragó la deguem a les dècades centrals del cinc-cents, anys després de la fosa d'aquesta campana. I com és freqüent en els primers anys de l'ús d'aquesta tipologia de creus, el fonedor de l'Espà construeix la seva creu combinant diverses tipologies de motlles: usa tires de motius ornamentals en la creu superior; per fer la canya sobre la qual s'eleva aquesta inclou de nou el motlle amb l'"ave maria" emprat més amunt; i el pedestal el resol amb tres línies de caràcters sense coherència, que a compleixen ací una comesa merament decorativa.
Tocs	L'instrument va caure en desús fa gairebé mig segle.
Conservació, manteniment	L'interès del campanar de l'Espà no només radica en la presència d'una campana gòtica de principis del segle XVI, sinó també en la instal·lació que l'acompanya, potser tan antiga com el mateix bronze. El jou que suporta la campana, però, mostra evidències del desgast natural d'un objecte exposat a la dura climatologia pirinenca i abandonat des de fa quatre o cinc dècades. L'obscuriment, per aquestes raons, del bronze, va fer que en algun moment el vas de la campana fos pintat amb pintura platejada. La solució, efectiva des de la distància, cobreix, tanmateix, part dels acurats motius geomètrics i vegetals que decoren els caràcters de les inscripcions.
Protecció	

Propostes	La campana no necessita més que d'una restauració lleugera, en què s'elimini de manera no-abrasiva la pel·lícula de pintura plàstica que cobreix el bronze, per treure a la llum tots els seus elements; i es consolidin totes les peces, metàl·liques i de fusta, del seu magnífic jou, substituint per rèpliques aquelles que no garanteixin l'estabilitat del conjunt. En cas que fos necessària l'automatització per a l'ús quotidià de l'instrument, caldrà instal·lar un petit motor de tir connectat al batall, que faci sonar la campana de la mateixa manera com ho haguera fet una corda. Donat l'alt valor patrimonial de l'instrument, en cap cas es permetrà la instal·lació d'electromalls externs ni interns, que modifiquen la sonoritat de la campana i deixen marques de colpeig en ella.
Autors de la documentació	COMAS ANGELET, Roser
Data	2020

Fitxa completa de la campana: [Campana gòtica Parròquia de Sant Andreu de l'Espà - SALDES](#)